

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Michaelis Dilherri Contemplationes, Et Suspiria Hominis Christiani

Dilherr, Johann Michael

Norimbergae, 1660

J. M. Dilherri Specimen Philologiae Sacrae, Ex Sacris Scriptoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10209

titu-
lem
318
nit-
eo-
a-
22
ra-
325
nti
da.
335
40
47
is:
tu-
52
60

J. M. DILHERRI
Specimen
PHILOLOGIÆ
SACRÆ,
EX
SACRIS SCRIP-
TORIBUS.

J. M. DIETHELM
PHILOGIA
SACRA
ET
SACRIS SCRIP-
TURIS

369

Sententiæ,
&
modi loqvendi,
ex
SS. Patribus.

Ex

LACTANTIO:

AMBROSIO:

AUGUSTINO:

SIDONIO APOL-

LINARI:

PETRO DAMIANI:

BERNHARDO.

I. Ex

I.

Ex

C. LACTANTIO

Firmiano:

*qui floruit circa annum
Christi CCC.*

*Stendam: cur fecerit
hominem ipsum Deus?*

Sicut mundum, propter hominem, machinatus est: ita ipsum, propter se, tanquam Divini templi antistitem, spectatorem operum rerumque cœlestium. Solus est enim, qui, sentiens capaxque rationis, intelligere possit Deum: qui opera ejus admirari; virtutem potestatemque perspicere: idcirco enim consilio, mente, prudentia instructus est.

Ideo solus, præter cæteras animantes, reclus corpore, ac statu, factus est:
ut,

ut, ad contemplationem parentis sui,
excitatus esse videatur.

Ideò sermonem solus accepit, ac
lingvam, cogitationis interpretem: ut
enarrare majestatem Domini sui
possit.

Postremò idcirco ei cuncta subje-
cta sunt: ut factori, atque artifici Deo,
eset ipse subjectus.

Si ergò Deus hominem suum voluit
esse cultorem; ideoq; illi tantum ho-
noris attribuit, ut rerum omnium do-
minaretur: utique justissimum est; &
Deum colere: videlicet eum, qui tan-
ta præstiterit: & amare hominem; qui
sit nobiscum Divini juris societate
conjunctus.

Nec enim fas est, cultorem Dei, à
Dei cultore, violari. Unde intelligi-
tur: Religionis, ac justitiæ causâ, esse
hominem figuratum. Cujus rei testis
est M. Tullius in libris de legibus, ita
dicens: *Sed omnium, quæ in doctorum
hominum disputatione versantur, nihil
est profecto præstabilius; quàm planè
intelligi: vos ad justitiam esse natos.*

Quod

Quod si est verissimum: *Deus* ergò vult, omnes homines esse justos: id est: *Deum* & hominem charos habere: *Deum* scilicet honorare, tanquam patrem; hominem diligere, velut fratrem. In his enim duobus, tota justitia consistit.

Qui ergò aut *Deum* non agnoscit; aut homini nocet: injustè, & contra naturam suam, vivit; & hoc modo rumpit institutum, legemque *Divinam*.
Lib. de ira Dei, cap. XIV.

SENTENTIÆ,

ex epitome

Divinarum institutionum.

I. Quid tam justum ad æquitatem, tam pium ad honorem, tam necessarium ad salutem? quàm *Deum* cognoscere, ut parentem; venerari, ut dominum, ejusq; legi, aut præceptis obtemperare. cap. I.

II. Imitatio nominum facit, ut sic esse videatur. Nam & justitia imaginem habet stultitiæ; non tamen est
Stulti-

stultitia: & malitia imaginem sapientia; non tamen sapientia est. *cap. I.*

III. Neque ratio, neque natura ipsa permittit; ut is, qui justus est, sapiens non sit; quoniam justus nihil utique facit, nisi quod rectum & bonum est; pravum & malum semper fugit. Quis autem discernere bonum & malum, pravum & rectum poterit; nisi qui sapiens fuerit? *cap. I.*

IV. Nihil ad nos adtinet, quid judicent stulti; quid homunculi sentiant? Nos judicium Dei expectare debemus: ut eos postmodum, qui de nobis judicaverint, judicemus. *cap. I.*

V. Quid ab homine desiderat Deus; nisi cultum mentis, qui est purus & sanctus? Nam illa, quæ aut digitis fiunt, aut extra hominem sunt, hoc sacrificium verum non sunt; nec quod ex arca, sed quod ex corde profertur; non quod manu, sed quod mente libatur. Hæc acceptabilis victima est, quam de seipso animus immolat. *cap. II.*

VI. Primum justitiæ officium est; Deum cognoscere, ut parentem:
eumque;

eumq; metuere, ut Dominum: diligere, ut patrem.

Secundum justitiæ officium est; hominem agnoscere, velut fratrem. Si enim idem Deus fecit; & universos ad justitiam, & ad vitam æternam, pari conditione, generavit: fraternâ utiq; necessitudine cohæremus: quàm qui non agnoscit, injustus est. *cap. III.*

VII. Vide, ut ne facias ulli, quod pati nolis: sed alterius animum de tuo metiaris. *cap. III.*

VIII. Si acerbum est, injuriam ferre; & qui eam fecerit, videtur injustus: transfer in alterius personam, quod in te sentis; & in tuam, quod de altero judicas: & intelliges, tam te injustè facere, si alteri noceas; quàm alterum, si tibi. *cap. III.*

IX. Tres affectus, vel tres furia, sunt, quæ in animis hominum tantas perturbationes ciunt, & interdum cogunt ita delinquere; ut nec famæ, nec periculi sui respectum, aut curam habere, permittant: *Ira*; quæ vindictam cupit: *Avaritia*; quæ desiderat opes:

Libi-

Libido; quæ adpetit voluptates. His vitiis resistendum est; hæc stirpes eruedæ: ut virtutes feri possint. *cap. IV.*

X. Quid tam horribile, tam tetrum; quam hominis trucidatio? Ideò severissimis legibus vita nostra multatur: ideò bella execrabilia sunt. *cap. VI.*

XI. Renuntiandum noxiis voluptatibus: ne, delinuti suavitatè pestiferâ, in mortis laqueos incidamus. Placet sola virtus: cujus merces immortalis est; quum vicerit voluptatem. *cap. VI.*

XII. Nunquam mentiendum est: quia mendacium semper aut fallit, aut nocet. *cap. VI.*

XIII. Deus affectum nobis misericordiæ dedit: ut omne præsidium vitæ nostræ, in mutuis auxiliis, poneremus. Si enim facti ab uno Deo, & orti ab uno homine: consanguinitatis jure sociamur. Omnem igitur hominem diligere debemus. *cap. VII.*

XIV. Animal commune atque consors esse debemus: ut nos invicem, præstandis recipiendisq; auxiliis, muniamus, *cap. VII.*

XV. Spe-

XV. Speres, tibi accidere, quod alteri accidit. Ita demum excitaberis, ad opem ferendam: si sumpseris ejus animum, qui opem tunc, in malis constitutus, implorat. *cap. VII.*

XVI. Siquis victu indiget; impertiamur. Siquis à potentiori injuriam sustinet; eruamus. Pateat domicilium nostrum vel peregrinis, vel indigentibus tecto. Pupillis defensio, viduis tutela nostra non desit. Redimere ab hoste captivos, magnanimi opus est: item ægros pauperes visitare, atque fovere. Inopes, aut pauperes (si obierint) non patiamur insepultos jacere. Hæc sunt opera, hæc officia misericordiae: quæ si quis perfecerit; verum & acceptum sacrificium Deo immolabit. *cap. VII.*

XVII. Ut hæc omnia, quæ Deo placent, facere possimus: contemnenda est pecunia, & ad cœlestes transferenda thesauros: ubi fur non effodiet, nec rubigo consumet, nec tyrannus eripiet: sed nobis ad æternam opulentiam, Deo custode, servabitur. *cap. VII.*

XVIII. Si

XVIII. Si est gloriosum, pro amicis, pro parentibus, pro liberis, id est, pro homine, suscipere mortem; & qui hoc fecerit, diuturnam memoriam, laudemq; consequitur: quanto magis, pro Deo? qui potest æternam vitam, pro temporali morte, præstare! Itaque cum incidere hujusmodi necessitas, ut discedere à Deo, atque ad ritus gentium transire cogamur: nullus nos metus, nullus terror inflectat; quò minus traditam nobis fidem custodiamus. Deus sit ante oculos, sit in corde: cujus interno auxilio, dolor viscerum, & adhibita corpori tormenta, superentur. Nihil tunc aliud, quam vitæ immortalis præmia, cogitemus. Ita facilè, etiamsi dissipandi, aut urendi artus fuerint, tolerabimus, quæ in nos tyrannicæ dominationis amentia molietur. Postremò ipsam mortem non inviti, aut timidi, sed libenter, & interriti, subire nitamur: ut qui sciamus, quali apud Deum gloriâ simus functuri, triumphato seculo, ad promissa venientes: quibus bonis, quantâ beati-

beatitudine, brevia hæc pœnarũ mala,
& hujus vitæ damna, pensemus! *c. VIII.*

XIX. Purganda est conscientia:
quam Deus pervidet, qui falli non po-
test. Evacuetur omni labe peccatus: ut
templum Dei esse possit: quod non
auri, nec eboris nitor; sed fidei & ca-
stitatis fulgor illustrat. *cap. VIII.*

XX. Non patitur conditio fragi-
litate naturæ, esse quæquam sine ma-
cula. Ultimum ergo remedium illud
est: ut confugiamus ad pœnitentiam;
quæ non minimum locum inter vir-
tutes habet: quia sui correctio est; ut,
quum fortè aut re, aut verbo, lapsi fue-
rimus, statim resipiscamus, aut nos de-
liquisse fateamur, oremusq; à Deo ve-
niam: quam, pro sua misericordia,
non negabit; nisi perseverabimus in
errore. *cap. IX.*

XXI. Magnum est pœnitentiæ
auxilium, magnum solatium. Illa est
vulnerum, peccatorumq; sanatio: illa
spes, illa portus salutis: quam qui tol-
lit, viam vitæ sibi amputat: quia ne-
mo esse tam justus potest, ut nun-
quam

quam sit ei pœnitentia necessaria.
cap. IX.

XXII. Factus à Deo mundus; ut homines nascerentur: nascuntur autem homines; ut Deum patrem agnoscant, ut colant; in quo justitia est: colunt; ut mercedem immortalitatis accipiant: accipiunt immortalitatem; ut in æternum Deo serviant. *cap. X.*

XXIII. Homo ideò rectus cœlum aspicit: ut Deum quærat. An potest ergò esse mortalis, qui immortalem desiderat? *cap. X.*

XXIV. Nondum sex millia completa sunt: quo numero consummato, tum demum malum omne tolletur; ut regnet sola justitia. *cap. X.*

XXV. Quùm cœperit mundo finis ultimus propinquare; malitia invalescet: omnia vitiorum & fraudum genera crebrescent: justitia interibit: fides, pax, misericordia, pudor, veritas non erit; vis & audacia prævalebit: nemo quicquam habebit; nisi malè partum, manuq; defensum. Si qui erunt boni; prædæ ac ludibrio habebuntur.

R

buntur.

buntur. Nemo pietatem parentibus exhibebit: nemo infantis aut senis miserebitur: avaritia, libido universa corrumpet: erunt cædes, & sanguinis effusiones: erunt bella, non modò externa & finitima; verùm etiam interna. Civitates inter se belligerabunt: omnis sexus, & omnis ætas, arma tractabunt. Non imperii dignitas conservabitur; non militiæ disciplina: sed, more latrocinii, deprædatio & vastatio fiet. *cap. XI.*

XXVI. Curæ, spes omnes vitæ ac salutis, in sola Religione Dei, sunt posita. Itaque nisi homo susceperit, quem Deus, ad liberationem, misit: nisi summum Deum, per eum, qui missus est, cognoverit, mandata ejus, legesq; servaverit: incidet in pœnas. Proinde fragilia contemnenda sunt, ut solida consequamur: spernenda terrena; ut cœlestibus oneremur: temporalia fugienda; ut ad æterna veniamus. *cap. XII.*

II.

Ex

AMBROSIO,

Episcopo Mediolanensi:

*qui floruit circa annum**Christi CCCLXXIV.*

I. **Q**uid præ cæteris debemus discere? quàm tacere; ut possimus loqui: ne prius me vox condemnet mea; quàm absolvat aliena: Scriptum enim est: *Ex verbis tuis condemnaberis.*

Quid opus igitur, ut properes, periculum suscipere condemnationis, loquendo? cùm, tacendo, possis esse tutior?

Complures vidi; loquendo, in peccatum incidisse: vix quenquam, tacendo.

Ideoq; tacere nôsse, quàm loqui, difficilius est.

Scio, loqui plerosqve: cùm tacere nesciant.

R. 2

Rarum

Rarum est, tacere quæquam: cum sibi, loqui, nihil profit.

Sapiens est ergò, qui novit tacere.

Denique sapientia Dei dixit: *Domini dedit mihi linguam eruditionis: ut sciam; quando oporteat sermonem dicere.*

Meritò ergò sapiens: qui à Domino accepit; quo tempore sibi loquendum sit.

Unde benè ait scriptura: *Homo sapiens tacebit, usq; ad tempus.*

Ideò Sancti Domini, qui sciebant, quia vox hominis plerumque peccati nuncia est, & initium erroris humani sermo est hominis, amabant tacere.

Deniq; Sanctus Domini ait: *Dixi: custodiam vias meas: ut non delinquam lingua meâ.* Sciebat enim, & legerat: *Divina esse protectionis; ut homo, à lingua sua flagello, absconderetur, & à conscientia sua testimonio.* Ferimur enim, tacito cogitationis nostræ opprobrio, & iudicio conscientia: ferimur vocis nostræ verberare: cum loqui-

loquimur ea, quorum sono cæditur animus noster, & mens confauciatur.

Quis enim est, qui mundum cor à peccatorum habeat colluvione; aut non delinquat lingvâ suâ? Et ideò, quia neminem sciebat, castum os servare posse, ab immunditia sermonis: ipse sibi silentio legem imposuit innocentiae: ut tacendo culpam declinaret, quam vix effugere posset loquendo.

Audiamus ergò cautionis magistrum: *Dixi: custodiam vias meas:* hoc est, tacito cogitationis præcepto, indixi mihi, ut custodirem vias meas.

Aliæ sunt viæ, quas debemus sequi; aliæ, quas custodire. Sequi vias Domini; custodire nostras: ne in culpam dirigantur. Potes autem custodire: si non citò loquaris.

Lex dicit: *Audi Israël Dominum Deum tuum.* Non dicit: loquere; sed audi.

Ideò Eva lapsa est: quia locuta est viro; quod non audierat à Domino Deo suo.

Prima vox Dei dicit tibi: *Audi! Si*

R 3   audias;

audias; custodis vias tuas: & si lapsus es; citò corrige. In quo enim corrigit junior viam suam; nisi in custodiendo verba Domini?

Tace ergò priùs; & audi: & non delinques in lingua tua.

Grave malum; quòd aliquis ore suo condemnetur.

Etenim, si pro otioso verbo reddet unusquisque rationem: quantò magis pro verbo impuritatis & turpitudinis? Graviores enim sunt verba præcipitationis; quàm otiosa.

Ergò, si pro otioso verbo ratio poscitur: quantò magis pro sermone impietatis pœna exsolvitur? Lib. I. Offic. c. 2.

II. Quid igitur? Mutos nos esse oportet?

Minimè.

Est enim tempus tacendi; & tempus loquendi.

Deinde, si pro otioso verbo reddemus rationem: videamus; ne reddamus & pro otioso silentio. Est enim & negotiosum silentium: ut erat Susannæ; quæ plus egit tacendo, quàm si esset locuta.

Tacen-

Tacendo enim apud homines, locuta est Deo. Nec ullum majus indicium suæ castitatis invenit, quàm silentium. Conscientia loquebatur, ubi vox non audiebatur: nec quærebat pro se hominum judicium; quæ habebat Domini testimonium. Ab illo igitur volebat absolvi, quem sciebat nullo modo posse falli.

Ipse Dominus, in Evangelio, tacens operabatur salutem hominum.

Rectè ergò David, non silentium sibi indixit perpetuum; sed custodiam.

Custodiamus ergò cor nostrum. Utrumq; enim scriptum est: Hic, ut custodiamus os: alibi tibi dicitur: omni custodiâ serva cor tuum.

Si custodit David: tu non custodies?

Si immunda labia habet Esaias, qui dixit: *O miser ego! quoniam compunctus sum: quia, cum sim homo, & immunda labia habeo.* Si Propheta Domini immunda habet labia: quomodo nos munda habebimus?

R 4

Et

Et cui, nisi unicuiq; nostrum, scriptum est? Sepi possessionem tuam spinis; & aurum & argentum adliga: & ori tuo fac ostium & vectem; & verbis tuis jugum & stateram?

Possessio tua, mens tua; aurum tuum, cor tuum est. Argentum tuum; eloquium tuum est. Eloquia Domini, eloquia casta; argentum igne examinatum.

Bona etiam possessio, mens bona. Deniq; possessio pretiosa homo mundus.

Sepi ergo hanc possessionem, & circumvallato cogitationibus; munito spinis sollicitudinum: ne in eam irruant, & captivam ducant, irrationabiles corporis passiones; nec incurserint motus graves; nec diripiant vindemiam ejus, transeuntes viam.

Custodi interiorem hominem tuum.

Noli eum, quasi vilem, negligere ac fastidire: quia pretiosa possessio est. Et merito pretiosa: cujus fructus non caducus & temporalis; sed stabilis, atq; æternæ salutis est.

Habet

Habet suas habenas mentis sobrietas;
quibus regitur & gubernatur. Sit ori-
 tuo ostium: ut claudatur, ubi oportet:
 & obseretur diligentius; ne quis
 in iracundiam excitet vocem tuam, &
 contumeliam rependas contumeliæ.

Audisti: Irascimini: & nolite pec-
 care. Ergò etsi irascimur; (quia affe-
 ctus naturæ est; non potestatis) ma-
 lum sermonem non proferamus de o-
 re nostro; ne in culpam ruamus. Sed
 jugum sit verbis tuis, & statera: hoc
 est, humilitas atque mensura: ut lin-
 gua tua menti subdita sit. Restringa-
 tur habenæ vinculis: frenos habeat
 suos; quibus revocari possit. Ad
 mensuram sermones proferat, libra
 examinatos justitiæ: ut sit gravitas in
 sensu; in sermone pondus; atque in ver-
 bis modus.

III. Tunc maximè infidiatur ad-
 versarius: (*Diabolus*) quando videt;
 nobis passiones aliquas generari.
 Tunc fomites movet; laqueos parat.
 Laqueus adversarii est sermo noster:
 sed etiam ipse (*sermo noster*) non mi-

nus adversarius est nobis. Loquimur
 plerumque, quòd excipiat inimicus;
 & quasi nostro gladio nos vulneret.
 Quantò tolerabilius est, alieno gladio,
 quàm nostro, perire? Explorat ergo
 adversarius nostra arma: & concutit
 sua tela. Si viderit, moveri me: infe-
 rit aculeos suos: ut seminaria jurgio-
 rum excitet. Si emisero verbum inde-
 corum: laqueum suum stringit. Inter-
 dum mihi escam proponit, vindictæ
 possibilitatem: ut, dum vindicare cu-
 pio, ipse me inferam laqueo, & no-
 dum mortis adstringam mihi. Si quis
 ergo hunc adversarium sentit præsen-
 tem esse: tunc magis custodiam adhi-
 bere debet ori suo: ne det locum ad-
 versario. Sed non multi hunc vident.
Lib. 1. Offic. cap. IV.

IV. Peccator est, qui nos provo-
 cat, qui injuriam facit: & nos similes
 fieri sui desiderat. Si referas contume-
 liam; dicetur: ambo conviciati sunt.
 Uterque condemnatur; nemo absol-
 vitur. Ergo illius est studium: ut irri-
 tet; ut similia illi loquar; similia agam.
 Justi

Justi autem est, dissimulare: nihil lo-
qui; tenere bonum fructum consci-
entia; plus committere bonorum ju-
dicio; quam criminantis insolentia;
contentum esse, gravitate morum su-
orum. *Lib. I. Offic. cap. V.*

V. Is, qui citò injuriâ movetur,
fecit se dignum videri contumeliâ:
dum vult indignus probari. *Lib. I.
Offic. cap. VI.*

VI. Nihil tam commendat Chri-
stianam animam; quam misericordia.
Lib. I. Offic. cap. XI.

VII. Moritur innocens, in po-
testate simplicitatis suæ, in abundantia
propriæ voluntatis; sicut adipe reple-
tam animam gerens. At verò pecca-
tor, quamvis fortunis abundet, & divi-
tiis diffluat, odoribus fragret; in ama-
ritudine animæ vitam exigit: & ulti-
mam diem claudit, nihil secum eo-
rum, quæ epulatus fuerat, referens; bo-
norum nihil secum auferens; nisi pre-
tia scelerum suorum. *Lib. I. Offic.
cap. XII.*

VIII. Non potest quis præmium

R 6

acci-

accipere; nisi legitimè certaverit: nec est gloriosa victoria; nisi ubi fuerint laboriosa certamina. *Lib. I. Offic. cap. XV.*

IX. Officia Virtutis nobis, ab adolescentia, spectanda sunt: ut, cum ætate, accrescant simul studia bonorum actuum. *Lib. I. Offic. cap. XVII.*

X. Est bonorum adolescentum: timorem Dei habere, deferre parentibus honorem, habere senioribus reverentiam, castitatem tueri, non adspernari humilitatem, diligere clementiam ac verecundiam: quæ ornamento sunt minori ætati. *Lib. I. Offic. cap. XVII.*

XI. Ut in senibus gravitas, in juvenibus alacritas: ita in adolescentibus verecundia, velut quâdam dote naturæ, commendatur. *Ibidem.*

XII. Vulgò hoc ferunt: quod velis prolixè facere; aliquando ne feceris. *Lib. III. de virginibus. i. e. moderatio est adhibenda in iis, quæ quàm maxime cupimus: quia nimia contentio non est diuturna.*

XIII. Man-

XIII. Mansuetus homo, cordis est Medicus. *Prefat. in Psalm.*

XIV. Ne AVE quidem alicui dicere. *Lib. I. Offic. cap. XXXIX. i. e.* planè abhorre ab alicujus commercio.

XV. Advertimus: quòd, in acquirendis consiliis, plurimùm adjungat vitæ probitas, virtutum prærogativa, benevolentiaë usus, frugalitatis gratia. Quis enim, in cæno, fontem requirat? Quis, à turbida aqua, potum petat? Itaq; ubi luxuria est, ubi intemperantia, ubi vitiorum confusio: quis inde aliquid sibi hauriendum existimet? *Lib. II. Offic. cap. XII.*

XVI. Vetus dictum: *Advesce unus esse*: ut vita tua quandam picturam exprimat, eandem fervans imaginem, quam acceperat, *Epistolâ VIII.*

XVII. Ventis ipsis mobilior, & fluctibus inquietior. *Serm. de Elia & jejuniis.*

XVIII. Tanquam in proverbio, si quis reti subtili haurire cupiat aquam; sic, qui malitiam, ex pectoribus hominum, conatur auferre. *Lib.*

de arca Noë, cap. XXII. Usurpatur de difficili ac irrito labore.

XIX. Non erit longi subsellii ista judicatio. Epistola XLI. i. e. non est magni momenti controversia.

XX. Aurâ quâdam pasci solet, ut cicadas pasci ajunt. Epist. VI. Usurpatur de homine auræ popularis cupidissimo.

XXI. Est etiam in ipso motu, gestu, incesu, tenenda verecundia. Habitus enim mentis, in corporis statu, cernitur. Lib. I. Offic. cap. XVIII.

XXII. Noli respondere irato, ad iracundiam ejus; sive imprudenti, ad imprudentiam ejus. Lib. I. Officior. cap. XXI.

XXIII. Non illa perfecta est liberalitas: si jactantiæ causâ magis, quàm misericordiæ, largiaris. Adfectus tuus nomen imponit operi tuo. Lib. I. Offic. cap. XXX.

XXIV. Sunt plerique viri boni, tennes censu, contenti quidem exiguo ad sui usum: sed non idonei ad subsidium

diū levandæ, paupertatis alienæ.

Lib. II. Offic. cap. XV.

XXV. Duplex est liberalitas: una, quæ subsidio rei adjuvat, id est, usu pecuniæ: altera, quæ, operarum collatione impenditur. *Lib. II. Offic. cap. XV.* Non potest homini amicus esse, qui Deo fuerit infidus. *Lib. II. Offic. cap. XVI.*

III.

Ex

AUGUSTINO,

Episcopo Hipponensi,
in Africa:

*qui floruit circa annum
Christi CCCLXXXV.*

I. **Q**ui fecit ex Saulo Paulum;
ipse fecit ex Simone Petrum.
Mutavit persecutorem; mutavit &
peccatorem. *Sermone XXV. de Sanctis.*

II. Quid faciant agni; si titubant
arietes? *Sermone XXXIV. inter novis-
simè*

simè editos. i. e. Si majores errant, vel metuunt: mirum non est, si etiam minores errent, vel metuant.

III. Unusquisque peccator, & iniquus, jam de se desperans, jam habens quasi gladiatorium animum, idè facit, quicquid vult: quia jam damnandus est. *Concione I. in Psalm. LXX.* Animum gladiatorium adpellat audacissimum & pertinacissimum.

IV. Lupo sævitia interdicitur: lupus ad ovem captivus ducitur. *Serm. XIV. de Sanctis.* Cùm quis illi, in quem sæviebat, subjicitur.

V. Sunt, qui differunt conversionem; & fit in illis vox corvina, *cras, cras.* Corvus, de arca missus, non est reversus. Non quærit Deus dilationem, in voce corvina; sed confessionem in gemitu columbino. *In Ps. CI.*

VI. Quantum minatur Deus parieti dealbato? Quid est paries dealbatus, nisi hypocrisis? id est, simulatio: *foris lucet, intus lutum est.* *In Psalm. XCV.*

VII. Nunquam efficies, quamvis

vis arte Pelasgâ : ut simul à me victus, victorque discedas. *Lib. I. contra Academicos, cap. XIV.* Arte Pelasgâ, i. e. summâ calliditate, quâ pollebant Pelasgi.

VIII. Nolite, propter amurcam, quâ oculi vestri offenduntur, torcularia detestari. *Epist. CXXXVII. i. e.* Propter multos malos, non debemus paucos bonos odisse.

IX. Vidimus, multos ascendisse primitus quodammodo usque ad cœlos, & inter sidera nidum suum collocasse: postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, & animas eorum, in malis, obstupuisse. Vidimus, stellas de cœlo cecidisse, ab impetu ferientis caudæ draconis. *Lib. Soliloq. cap. XXIX.*

X. Si qui credunt, & opera non faciunt, fidem Dæmonum videntur habere. *Serm. XXXVIII. de Sanctis.*

XI. Ab agno recedere, & à leone devorari. *Tractat. VII. in Job. cap. I.* i. e. mansuetum fugere, & in hominem iracundissimum incidere.

XII. Sicut,

XII. Sicut, sub uno igne, aurum purgatur, palea fumat; & sub eadem tribula, stipulae comminuuntur, frumenta purgantur; nec ideò oleum, cum amurca, confunditur, quia eodem pretii pondere exprimitur: ita una eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat; malos damnat, vastat, exterminat. Unde, in eadem afflictione, mali Deum detestantur, atque blasphemant: boni autem precantur, & laudant. *Lib. I. de Civ. Dei, cap. VIII.*

XIII. Quicumque alicui coherent, latera ipsius dicuntur. Nam & de aliquibus hominibus solemus ita loqui: *bonus homo est; sed mala latera habet.* i.e. ipse quidem probitate præstat: sed maligni sunt, qui ei conjuncti sunt. *In Psalm. XLVII.*

XIV. Sunt multi sanè viventes Christiani: inter quos qui voluerit benè vivere, & inter ebriosos sobrius esse, & inter fornicarios castus esse, & inter consultores Mathematicorum,
Deum

Deum sinceriter colere, & nihil tale
 requirere; & inter peccatores nuga-
 cium theatrorum, noluerit ire, nisi ad
 Ecclesiam: patitur insultores ipsos
 Christianos, & verba aspera; & di-
 cunt: tu magnus, tu justus, *tu es E-
 lias, tu es Petrus*, tu de cœlo venisti.
In Psalm. XC.

XV. Aut ipsa Eva tibi est; aut
tu illi serpens es. In Psalm. XCIII. i. e.
 Aut illa circumvenit te; aut tu decipis
 illam.

XVI. Ne faciamus, ut Mimi so-
 lent; & à *Libero aquam, à Lymphis*
vinum optemus. Lib. IV. de Civ. Dei,
c. XXII. In eos, qui præposterè aliquid
 postulant; ut: ab erudito, divitias; à
 divite, doctrinam: cùm eset à Libe-
 ro, sive, Baccho, vinum optandum;
 & à Lymphis, sive, Nymphis, aqua.

XVII. Si quis nescius, in arma-
 mentis, quid cuique membro accom-
 modatum sit, *ocrea vellet caput conte-*
gi, & galea calcari; & murmuret,
quòd non aptè conveniat &c. Lib. III.

Con-

Confes. cap. VII. In eos, qui ineptè rebus aliquibus utuntur, earumque ordinem invertunt.

XVIII. *Academicorum more, dubitat de omnibus, atque inter omnia fluctuat. Lib. I. Conf. cap. XIV.*

XIX. Lectis Platonis paucissimis libris, sic exarsi; ut omnes illas vellem anchoras rumpere; nisi me nonnullorum hominum existimatio commoveret. *Lib. de vita beata.* Omnes anchoras rumpere: i. e. impedimenta omnia removere: ut aliquid perficiatur.

XX. *Boni pedis homo:* id est: cuius adventus adfert aliquid felicitatis. *Epist. XLV.*

XXI. *Fœneus homo.* Lib. III. contra Acad. c. XVII. i. e. Qui nihil solidæ virtutis habet.

XXII. Hoc est, inquam, *Tuscanum illud iurgium*, quod dicit solet: cum quæstioni non eius solutio, sed alterius objecti, videtur mederi. *Lib. III. contra Acad. cap. IV.*

XXIII. *Id*

XXIII. In omni contractu, atque conversatione cum hominibus, fatis est, servare unum hoc vulgare proverbium: nemini faciant, quod pati nolunt. *Lib. II. de ordine, cap. VIII.*

XXIV. Similes facti sunt fabris arce Noe: qui aliis, ubi evaderent, praestiterunt; & ipsi diluvio perierunt. *Serm. LXVI. de Diversis, & III. de Epiph.*

XXV. Judæi similes facti sunt lapidibus milliariis: qui viam ostendunt; nec ambulare possunt. *Eod. loco.* Ita etiam alibi de Judæis loquitur: Aliis demonstrant vitæ fontem; & ipsi sunt mortui siccitate: factique sunt, tanquam lapides à milliario; qui viatoribus ambulanti- bus aliquid ostendunt, sed ipsi immobiles remanent. *Serm. XXXIV. de temp.*

XXVI. Melius est, malum hominem perpeti: quam, per ignorantiam, bonum excludi. *Epist. CXLIX.*

XXVII. Falsa laus adulatoris, est oleum peccatoris. Propterea & homines,

400 SENTENTIÆ,
mines, cùm falsâ laude aliquem irriserint, hoc esse de illo dicunt: *unxi illi caput. Comment. in Psal'm. CXL.*

XXVIII. Expergiscere! evigila! habeto cor formica. Æstatis tempus est: collige, quod tibi ad hyemem proffit. *Serm. CCXLV. de temp.*

XXIX. Delirare tibi videor, cùm hæc loquor: *anicularia* tibi videntur hæc *verba. Comment. in Ps. XXXVIII.*

XXX. Nodosas calumnias mihi proponunt, *nodum in scirpo, fissuram in plano, angulum in circulo* quærentes. *Comment. in Psalm. XXV.*

XXXI. Incomparabiliter salubrius est iræ, etiam justè pulsanti, non aperire penetræ cordis; quàm admittere, non facile recessuram, & *perventuram de surculo ad trabem.* Audet quippe imprudenter etiam crescere, citiùs, quàm putatur. *Epist. CXLIX.* De surculo ad trabem pervenire, est, exiguis initiis magnoperè crescere.

IV. Ex

EX SIDONIO APOLLINARI. 401

IV.

Ex

SIDONIO APOL-
LINARI,

Episcopo Avernenfi:

*qui floruit circa annum
Christi CCCCXL.*

I. **C**Um sint in prætoriiis leones;
in castris sunt lepores. *Lib. V.
epist. VII.* De illis, qui in securitate,
fortes; in periculis, timidi sunt.

II. Illic videbis *Ulyssis argutias,*
& *Sinonis fallacias,* & *fidem Polymne-*
storis, & *pietatem Pygmalionis,* adhibe-
ri. *Lib. V. epist. VII.* Respexit ad ver-
sum Virgilii: *Pygmalion scelere ante a-*
lios immanior omnes. *Lib. I. Æneid.*

III. Temperat *Lucumonem* no-
strum *Tanaquil* sua. *Ibidem.* *Tanaquil,*
summæ prudentiæ fœmina, ferocien-
tem maritum suum, *Lucumonem,* de-
mulcere optimè nôrat.

IV. Hi, in foro, *Scythæ;* in cubi-
culo,

culo, viperæ; in convivio, scurræ; in exactiõibus, Harpyiæ. *Ibidem.*

V. Hi, in collocutionibus, sunt statua; in quæstionibus, bestia; ad intelligendum saxei. i. e. stupidissimi. *Ibidem.*

VI. Cavendum: ne in aliquos forsitan incidamus vituperones; quorum fugere lingvas, cote livoris naturaliter acuminatas, ne Demosthenes quidem Ciceronisq; sententiæ artifices, potuerunt. *Lib. VIII. epist. 1.*

VII. Videbis illic oculos Argi, & manus Briaræi, & perjuriam Laomedontis, adhiberi. *Lib. V. ep. VII.*

VIII. Hi, ad superbiendum, tauri; ad consumendum, Minotauri sunt. *Ibidem.* Est etiam, apud Petrum Blesensem, proverbium: *Crudelior Minotaurus.*

IX. Proverbialiter celebre est: *Sape mora melior est.* *Lib. II. ep. VI.*

X. Hoc fabricatu, *Dædalus* noster amicitiarum culmen ædificat: qui, sicut sodalibus, velut *Theseus*, inter secunda sociatur: sic ab iis postmodò,

EX SIDONIO APOLLINARI. 403
modò, *velut Petrus*, inter aduersa dilabatur. Lib. III. ep. XIII.

XI. Quapropter (si tamen tetrica sunt amœnanda jocularibus) volo paginam glorioso, id est, quasi *Thrasoniano* fine, concludere, *Plantini Pyrogopolynicis imitator*. Lib. I. Ep. ult. in fine. Sic etiam scribit Paulinus: Ego *flatum Thrasonis ructantis* effugio. *Epist. VII. ad Severum*.

XII. Si supradicti confirmor ad sensu: Athenis loqvaciore ero. *Lib. VIII. Epist. VI.*

XIII. *Fluminibus aquas, sylvis ligna* transmittere. Lib. III. Epist. III. i. e. Dare locupletioribus, qui non indigent. Sic etiam Petrus Blesensis: *Divitiæ accumulatur divitibus; nec est, qui respiciat ad inopem, & mendicum. Elisæus implebat vasa vacua; &, deficientibus vasis vacuis, stetit oleum: in curia verò contemnuntur vasa vacua; & plena implentur; ligna in sylvas deferuntur.* *Epist. XIV.*

XIV. Ad horum consilia, Phalaris cruentior, Mida cupidior, Ancus
S jactan-

jactantior, Tarquinius superbior, Tiberius callidior, Cajus periculosior, Claudius socordior, Nero impurior, Galba avarior, Otho audacior, Vitellius sumtuosior, Domitianus truculentior redderetur. *Lib. V. Ep. VII.*
De consiliis pessimis.

XV. Nos, vestigia doctrinæ ipsius adorantes, *coram canoro cygno, rancum anserem profitemur.* i. e. Illo eloquentiâ & eruditione sumus longè inferiores. *Ad Pontium Leontium, in Carm.*

XVI. Pransuro, *Sardanapalicum in morem*, panis datur è Leontina fegete confectus; insuper dapes cultæ ferculis cultioribus adponuntur; spumant falerno gemmæ capaces; inque crystallis calent unguenta glacialibus. *Lib. II. Ep. XIII.*

XVII. Differre iter, usque ad adventum hirundineum, vel ciconinum; & Jani Numæq; ningvidos menses (i. e. *Januarium & Februarium nivibus plenos*) in otio fuliginoso, seu tunicata quiete, transmitters. *Lib. II. Epist. ult.*

XVIII. Hi

EX SIDONIO APOLLINARI. 405
XVIII. Hi ad ignoscendum ferrei;
ad amicitias pardi; (i. e. multiformes,
ut pardi sunt multicolores) ad fallen-
dum vulpes. *Lib. V. Epist. VII.* De ho-
mine implacabili dicitur; quòd sit
ad ignoscendum ferreus.

Talis non erat Ludovicus XII. Gal-
liæ Rex, qui: *Privati*, ait, *personam*
exui. Rex quippe constitutus hac con-
vicia neque curo; neque ulciscor.

Neque Fridericus III. Imperator,
qui: *An nescitis*, inquit, *Principes, quasi*
signum, ad sagittas expositos? *Turres*
enim præaltas fulgura feriunt; humi-
lia tecta prætereunt.

Neque Alphonsus, Aragonum
Rex, qui dicere est solitus: *Regium*
est: non solum benefacere; sed etiam ma-
le patienter audire.

XIX. Has meas lucubrationes
non recensendas, (hoc enim parum
est) sed defecandas, ut ajunt, liman-
dasq;, tibi commisi; sciens, te immo-
dicum esse fautorem non studiorum
modò, verùm etiam studiosorum.
Lib. I. Epist. I.

XX. Tune hæsitantem, in publicum famæ pelagus, impellis. *Ibidem.* i. e. Moves me : ut aliquid publicè edam.

XXI. Contentus sum lucubrationum mearum opinione : de qua mihi jam pridem, *in portu judicii publici, post lividulorum latratuum scyllas enavigatas*, sufficientis gloriæ anchora sidit. *Ibidem.* i. e. jam, libris meis, superavi invidorum judicia, & præclaram famam obtinui.

XXII. Matrona, cui debuit domi forisq; persona minor obsequium, major officium, æqualis adfectum. *Lib. II. Epist. VIII.*

XXIII. Divites sibi, de molibus facultatum congregatarum, deque congestis jam ingravescentis argenti struibus, blandiuntur. *Lib. VIII. Ep. VII.*

XXIV. Prati comantis exuvias, hybernis novalibus, non ut eqves, sed ut bubulcus, abscondis. *Lib. VIII. Epist. VIII.* i. e. Cùm sis nobilis ; exerces labores rusticos.

XXV. Agrum si mediocriter colas;

EX SIDONIO APOLLINARI. 407
las; possides: si nimum; possideris.
Ibidem.

XXVI. Me Cincinnati Dictatoris vita delectat. *Ibidem.* i. e. Placet mihi vita rustica, ut Quintio Cincinnato; qui, ab aratro, ad Romæ Dictaturam, vocatus fuit.

XXVII. Nobilium studiorum artibus repudiatis, sola te propagandæ rei familiaris urtica sollicitat. *Ibidem.*

XXVIII. Catonianum superciliosæ frontis arbitrium moderari. *Lib. VIII. Ep. IX.* i. e. non rigidè rem aliquam pensitare.

XXIX. Ingentes præconiorum titulos moribus meis adplicas. Sed si pudoris nostri fecisses utcunq; rationem: Simachianum illud te cogitare, par fuerat: ut vera laus ornat; ita falsa castigat. *Lib. VIII. Ep. X.*

XXX. Scias volo: Christi dexterâ opitulante, me nunquam toleraturum animi servitatem. *Lib. VII. Ep. ult.*

XXXI. Repetitis laxemus vela
S; tur-

turbinibus: &, qui veluti maria transmifimus, hoc quasi stagnum per navigemus. i. e. superatis periculis majoribus, etiam minora adgrediamur. *Lib. VIII. Ep. I.*

XXXII. Impolitum hunc, femicrudumque, &, ut ajunt, tanquam *musteum librum*, plus desiderii tui, quam officii mei memor, obtuli. *Lib. VIII. Epist. III.*

XXXIII. Tua epistola, à meditationis incude, tanquam adhuc calida, deferebatur. *Lib. VIII. Ep. IV.*

XXXIV. Vivet ilicet in posterum nominis tui gloria. Nam si qua nostris qualitercunque gloria, gratia, reverentia, fides, chartulis inest: sciat ætas, volo, posthuma nihil fide tuâ firmiter, sententiâ justius, patientiâ tolerantius, consilio gravius, colloquio jucundius fuisse. *Lib. VIII. Epist. V.*

V.

Ex

PETRO DAMIANI,

Episcopo Ostiensi:

qui vixit circa annum

Christi MLX.

I. **Q**ui, Monachico habitu, carnis delectationem quærunt; *ex arido ligno succum exprimere, gestiunt. Serm. LXXIII.*

II. Ego, ego, proh dolor! *tanquam alter Samson, effosis oculis, non frontis, sed cordis, aurarum secularium molam volvo. i. e. gloriam mundanam superbe capto. Epist. IX.*

III. Nonnulli dum honores Ecclesiasticos, *Ætneis vaporibus astuantes, ambiunt; in clientelam potentium, tanquam servos se dedititios, obscenè substernunt. Prolog. Opusculi XXII. Ætneis vaporibus astuantes: id est, fervidissimè & flagrantissimè.*

IV. Demosthenem, in affluentia sermonis, æquare. *Lib. V. Ep. V.*

V. Inordinata pietas nutrit impietatem: & *timida manus Medici* vulnus auget ægroti. Facit enim exuberare putredinem: dum non secando, sed palpando, quotidiè superducit vulnuscicatricem. *Opusc. LVII. cap. I.*

VI. Quantos hodiè cernimus! qui, si de virtutibus admirabilis hujus viri (*nimirum Barbatiani*) vel ultimam particulam attingere potuissent; *ad caelum se, in superbiæ cornibus, exaltarent.* In magnos rerum suarum jaçtatores. *Serm. LXVI.*

VII. Quis, *de vena ferri, fabricet claritatem argenti?* Sicut mala arbor nunquam bona germinat poma: ita de superba voluntate, quæ procul dubio mala est, nunquã mera, vel incontaminata procedit humilitas. *Lib. VI. Ep. IX.*

VIII. Erat vir beatissimus (*Romualdus*) quasi unus de Seraphim: quia & ipse flamma Divini amoris incomparabiliter æstuabat; & alios, quocunq; pergeret, sanctæ prædicationis facibus incēdebat. *De vita Romualdi, c. XXXV.*

IX. Quod si nos vel pudore, vel
metu,

EX PETRO DAMIANI. 411
metu, hæc declinare contemnimus:
mox inhumani, rigidi, & , *quos Hircana*
genuerint tigres, saxei judicabimur.
Opusc. XX. cap. VI. Usurpatur de ho-
minibus crudelissimis.

X. Hos pestiferæ vagationis mor-
bus, & (si dicere liceat) quasi *Ver-*
tumnus, quoddam scilicet Dæmo-
niorum genus, *exagitat.* *Opusc. XII.*
cap. XXIV. Dicitur de maximè incon-
stantibus.

XI. Reparetur *nunc aureum A-*
postolorum seculorum: &, præfidente
vestrâ prudentiâ, Ecclesiastica reflo-
reat disciplina. *Epistolâ I.*

XII. Cùm, in censura silentii, &
in abjectæ vestis auctoritate, *Antonii*
præbeas: ne, in levitate risus, vel face-
tæ dicacitatis urbanitate, *Democritum*
ostendas. *Opusc. XV. cap. XXVII.*

XIII. Ab eo, *tanquam per Sibyl-*
linum os, præstolamur oraculum. O-
pusc. XXII. cap. I. Dicitur de homine
circumspectissimo ac prudentissimo.

XIV. Mens mea, tot oppressa ne-
gotiis, *more silicis obdurata est.* *Lib. I.*
Ep. XII. S 5 XV. Re-

XV. Repugnantibus *Phalaricâ* spirat *animadversione* vindictam. De homine vindictæ cupidissimo. Nota est Phalaridis, Agrigentinorum tyranni, crudelitas. *Opusc. XXI. cap. II.*

XVI. Hoc *ferreo seculo*, & ii, qui regimine digni sunt, fugiunt; & ii, qui meritò reprobandi sunt, irreverenter accedunt. *Opusc. XXII. cap. IV.*

XVII. Sunt, qui ad aliena quidem acqvirenda non inhiant, sed, quæ sua sunt, tenaci custodiâ, *tanquam Cereris sacra, conservant*. i. e. religiosâ diligentiam custodiunt. *Opusc. XXX. c. III.*

XVIII. Quicumq; te, ad hoc flagitium, impulerunt; *filiis Caipha, primogeniti Satanae*, adjutores Antichristi, adversarii veritatis, dicendi sunt. *Lib. I. Epist. XX.*

XIX. Nonnulli, aliis jejunantibus, tanto livoris, atq; invidiæ felle torquentur. ut illorum salutem sibimet in perniciem vertant, & ut ita loqvar, *per alieni profectus scalam, ipsi in precipitium ruant*. i. e. ex aliorum probitate, improbiorem fieri. *Opuscul. XLIX. cap. IV.* XX. Hic

EX PETRO DAMIANI. 413
XX. Hic tyrannus mihi *Neroniana*
nâ semper pietate condoluit: qui me
colaphizando demulsit: qui me certè
aquilino, ut ita loquar, ungue palpa-
vit. *Epist. X.*

VI.

Ex

BERNHARDO,

Abbate primo Cœnobii

Clarevallensis:

qui floruit anno Christi
CXCXXX.

I. **S** *Aulus conversus est in Paulum.*
Serm. II. de conv. Pauli.

II. *Deus de Saule, quondam per-*
secutore, fecit Paulum prædicatorem.
Cap. V. ad milites templi.

III. *Magna expectanti ridicu-*
lum producunt murem. Epist. CLIII.

IV. *Non amat veritas angulos,*
Serm. VI. de Ascensione.

V. *Valet ex æquo currere cum Gi-*
gante, dulcedine cum melle contende-
re, le-

re, levitate cum apro, candore cum lilio, claritate cum sole. *Serm. XXVIII. in Cant.*

VI. Hic est, qui manus nostras proprio cingulo adligat, & ut dicitur, baculo nostro nos cædit. *Serm. V. in Quadrages. de Satana, per carnem nostram, se viente.*

VII. Inveteratam rubiginem si tentes abradere: nec summis saltem digitis contingi patientur. *Epist. CLII.*

VIII. Volo proferre plurima in incertum, & esse quasi aërem verberans. *Epist. CLI.*

IX. Vale-facias (valedicas) inveteratæ consuetudini, innatæq; affectioni. Id quidem durum; si tuis adtemperaveris viribus: tale erit, ac si, uno digitorum tuorum, torrentis impetum sistere, aut ipsum denuò coneris Jordanens convertere retrorsum &c. *Serm. LXXXV. in Cantic.*

X. Dulcem buccellam plenis; ut ajunt, buccis admittere. i. e. rem gratam avidissimè accipere. *Epist. CCLXV.*

XI. Oculos campi metuere. i. e.
omnia

omnia timere, &, nullibi securum se esse, existimare. *Epist. XLII.*

XII. Qui hoc facit, quod nemo; (sc. facit) mirantur omnes. *Lib. I. de consid.* Erat frequens Bernardi sententia, in singularitatis amatores.

XIII. Circuire mare & aridam. *Epist. CXXVI.*

XIV. Si juncis fragilibus cedit infirmitas nostra: quomodo telis resisteret? Videtis, quomodo ad nihilum redacti simus. Et, sicut solent mulieres, aut parvuli, pugnantes laudamus alios, pugnare ipsi non possumus. *Sermone de S. Clemente.*

XV. Goliath Goliath gladio perimere. *Serm. de David & Golia. i. e.* Adversarium argumentis propriis convincere.

XVI. Tam hoc necessarium est, quam sol ipse mortalibus. *Lib. III. de Consid.*

XVII. Inter duas, ut dicitur, fellas corrui. *Epist. CXIV. i. e.* Inter duos adjuutores perit: ut à neutro auxilium accipiat.

XVIII. Nescit sanus, quid sentiat æger; aut plenus, quid patiatur jejunos. *Tractat. de gradib. humil. initio.*

XIX. Confixus est, ut dicitur, usque ad cubitos, in limo profundæ improbitatis. *Serm. de quadr. deb. De homine improbisimo.*

XX. Illum audire vellem, qui *calamum lingue tingeret in sanguine cordis*: (qui tantum ea loqueretur, quæ sincerus amor loqui jubet) quia tunc vera & veneranda doctrina est; cum, quæ lingua loquitur, conscientia dicat, charitas suggerit. *Opusculo de charitate, cap. I.*

XXI. Sui seculi chimæra. *Epist.*

CCXLIX. In hominem monstrôsâ varietate laborantem, & varios mores induentem.

XXII. Si famelicum hominem apertis faucibus, *inflatu vento buccis haurire aërem*, cernas, quo quasi consulat fami: nonne credas insanire? *Tractatu de diligendo Deo. Vento fami consulere velle, usurpari potest de illis, qui inania quæerunt & adhibent remedia.*

XXIII.

XXIII. Ne unum quidem jota
rescribit. *Serm. I. in Cantic.*

XXIV. Cùm non potuit ingre-
di per ostium; fodit sibi cuniculum ar-
genteo, ut ajunt, sarculo. *Ep. CCXXXIV.*
i. e. donis ad

XXV. Vobis laqueum nectitis,
quo teneamini. *Epist. CXX.*

XXVI. Si quis fregerit nucem:
intus inveniet, quod jucundius est.
Serm. II. Dom. post Epiph.

XXVII. Sine fundamento ædifi-
care. *Lib. II. de Consid.*

XXVIII. Quid amplius requiris?
exhaustus est fons: & tu quæris aquam
in sicco. *Epist. LXXXVII.*

XXIX. Non corpore tantùm, sed
etiam corde, in *Aegyptum* redire, se-
culi hujus oblectamenta sectando.
*Serm. II. de resurrect. i. e. Post poeniten-
tiam in magna relabi peccata.*

XXX. Illi caput columbæ, cauda
scorpionis est. *Epist. CLVI. i. e. Sancti-
tatem & simplicitatem primâ fronte
præ se tulit; sed finiit dolis & vafricie.*

XXXI. Lanam quærit ovis à ca-
pra.

pra. *Epist. LXXXVI.* i. e. petit aliquid, quo ipse abundat, ab alio pauperiore.

XXXII. Nec verò locum hunc reputes corporalem paradysum voluptatis internæ. *De conversione ad Clericos, cap. XXI.*

XXXIII. Festucam suspicari trabem, & scintillam putare fornacem. *Serm. XXIX. in Cant. i. e. exilia putare grandia.*

XXXIV. Cùm ergo Deo donavero, quicquid sum, quicquid possum: nonne istud sic est; sicut stella ad solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad acervum? *Sermone de quadruplici debito. Usurpatur de valdè inæqualibus.*

XXXV. Insanissimè tibi, tanquam sanus, exultas; & aliis vanissimè, trabem portans, de festucis insultas. *Apologia ad Gulielmum Abbatem. Quadratur in eos, qui, graviorib⁹ criminibus irretiti, severissimè, in aliis, arguunt leviora.*

XXXVI. Talis est, ut ei, simpliciter dicere, jurare sit. *Epist. XXXVIII. Usurpatur de fide dignissimo.*

XXXVII.

XXXVII. De una filia, duos generos statuisti facere. *Serm. de quadruplici debito.* Usurpatur de illis, qui re unicâ duobus volunt satisfacere.

XXXVIII. Leonem evasimus: sed incidimus in draconem. *Ep. CLXXXIX.* Usurpatur de illis, qui, ex uno periculo magno, in aliud æquè magnum incidunt.

XXXIX. Impetitus sagittis, dimico festucis. *Epist. LXXXI. i. e.* Non possum æqualibus viribus resistere.

XL. Molendinum quærit aquam à furno. *Epist. VIII.* Usurpatur: cum expertus inexpertum consulit, & dives aliquid à paupere petit.

XLI. Multi multa sciunt; & se ipsos nesciunt: alios inspiciunt; & se ipsos deserunt. Deum quærunr, per ista exteriora, deserentes sua interiora, quibus interior est Deus. Idcirco ab exterioribus, redeam ad interiora; & ab interioribus, ad superiora adscendam: ut possim cognoscere: unde veniam? aut quò vadam? quid sim? vel unde sim? & ita, per cognitionem mei, valeam

leam

leam pervenire ad cognitionem Dei.
Meditation. devotis. cap. I.

XLII. Teneamus Deum in memoria; portemus in conscientia; & ubique præsentem veneremur. *Ibidem, cap. I.*

XLIII. Beata anima! apud quam Deus requiem invenit, & in cujus tabernaculo requiescit. *Ibidem, cap. I.*

XLIV. Quadam vi Divinâ fiet, ut cuique sua opera bona, vel mala, in memoriam revocentur, & mentis intuitu, mirâ celeritate, cernantur: ut accuset, vel excuset scientia conscientiam: atque simul & singuli, & omnes judicentur.

Judicium faciet gestorum quisque suorum,

cunctaq; cunctorum cunctis arcana patebunt.

Quod enim nunc confiteri erubescimus; tunc omnibus manifestabitur: & quicquid hîc dissimulando palparamus; totum illic vindex flamma comburet. *Ibidem cap. II.*

XLV. Quantò diutiùs Deus nos
exspe-

expectat, ut emendemus: tantò districtiùs judicabit; si neglexerimus.

Ibid. cap. II.

XLVI. Unde superbit homo? cuius conceptio culpa, nasci poena, mori angustia. *Ibid. cap. III.*

XLVII. Justitia Dei aliud judicare non potest; nisi quod merentur opera nostra. *Ibid. cap. III.*

XLVIII. Bonum & malum, vita & mors, ante nos sunt posita: ut, ad quod voluerimus, manum extendamus. Si tormenta non terrent nos; saltem invitent præmia. *Ibid. cap. III.*

XLIX. Verus poenitens, semper in labore & dolore, dolet de præteritis, laborat pro futuris cavendis. Vera siquidem poenitentia est, sine temporis intermissione de peccatis dolere. Sic plangit commissa, ut non committat plangenda. Irrisor namque est, & non verus poenitens, qui adhuc agit, quod poeniteat. *Ibid. cap. IV.*

L. Adtende diligenter: quantum proficias, vel quantum deficias? qualis sis in moribus? & qualis in adfectibus?
quam

422 SENTENTIÆ,
quàm similis sis Deo? vel quàm dissi-
milis? *Ibid. cap. V.*

LI. Omne tempus, in quo de Deo
non cogitas, hoc te computes perdi-
disse. Omnis siquidem res, aliena est
à nobis: tempus autem tantum no-
strum est. Vaca ergo: & ubique
fueris, tuus esto. *Ibid. cap. VI.*

LII. Quocunque loco consistis
cogitationes tuas iacta in Deum, &
aliquid salutare in animo tuo versa. O-
mnis siquidem locus ad meditandum
congruus est. Totâ ergo facilitate a-
nimum colligens, liberè tecum habi-
ta, & in latitudine cordis tui, deambu-
lans, ibidem cœnaculum grande stra-
tum Christo exhibe. *Ibid. cap. VI.*

LIII. Mens sapientis semper est
apud Deum. *Ibid. cap. VI.*

LIV. Honor Deo summus est,
illum venerari, & imitari. *Ibid. cap. VI.*

LV. Oro quidem ore: sed, mente
foris vagante, orationis fructu privor.
Corpore sum interiùs; sed corde ex-
teriùs: & ideò perdo, quod dico. Pa-
rùm

rùm enim prodest, solâ voce cantare,
sine cordis intentione. *Ibid. cap. VIII.*

LVI. Omnia, quæ ad usum vitæ
accepimus, ad usum culpæ converti-
mus. Quapropter justum est, ut, qui in
cunctis peccavimus, in cunctis feria-
mur. *Ibid. cap. XI.*

LVII. Deus, cui non abscondi-
tur, quicquid illicitum perpetratur, non
quærit vocis lenitatem, sed cordis pu-
ritatem. *Ibid. cap. XI.*

LVIII. Si me non inspicio; nescio
me ipsum; si autem me inspicio; tole-
rare me non possum. Tanta invenio
in me, quæ digna sunt reprehensione,
& confusione: & quantò me subtilius
& sæpius discutio; tantò plures abo-
minationes, in angulis cordis mei, in-
venio. *Ibidem, cap. XII.*

LIX. Peccata mea celare non pos-
sum; quoniam, quocunqve vado, con-
scientia mea mecum est, secum por-
tans, quicquid in ea posui, sive bonum,
sive malum. Servat vivo, restituet de-
functo depositum, quod servandum
accepit. Si malè facis; adest illa: si au-
tem

tem

tem benè facere videor, & inde extol-
lor; adest etiam illa. Adest vivo; se-
quitur mortuum: ubiq; mihi gloria, vel
confusio est inseparabilis; pro qualita-
te depositi. *Ibid. cap. XIII.*

LX. Tu, homo! quem fructum
expectas in mundo? cujus fructus
ruina est; cujus finis mors est. Uti-
nam sciperes, & intelligeres; ac no-
vissima prudenter provideres! *Ibid.*
cap. XVII.

LXI. Quid profunt hæc literæ ad-
monitionis? nisi deleas de libro con-
scientiæ tuæ literas mortis. Quid pro-
funt hæc scripta, lecta & intellecta? ni-
si temetipsum legas, & intelligas. Da
ergo operam internæ lectioni; ut le-
gas, inspicias, & cognoscas te ipsum:
legas; ut diligas Deum; ut pugnes,
& vincas mundum &c.

Ibid. cap. XVII.

F I N I S.

Errata

Errata corrigenda.

PAginâ 12. Lineâ 14. pro, *ac*, legatur: *ad*. pag. 18. lin. 1. pro, *sui*, leg. *fui*. ibid. lin. 17. pro, *neque*, leg. *nec* *quæ*. ibid. lin. 18. pro, *operibus*, leg. *opibus*. lin. 19. pro, *vincturis*, leg. *juncturis*. pag. 42. lin. 21. pro, *continente*, leg. *confitente*. pag. 65. lin. ultimâ, pro, *vertus*, leg. *verus*. pag. 72. lin. 5. pro, *invalidus*, leg. *invalidis*. pag. 114. lin. 11. pro, *purificari*, leg. *purificati*. pag. 117. lin. 5. pro, *circumfsionem*, leg. *circumcisionem*. pag. 127. lin. 4. pro, *teterrimum*, leg. *teterrimam*, pag. 128. lin. 13. pro, *fuit*, leg. *fui*. pag. 131. lin. ult. pro, *quid*, leg. *qui*. pag. 164. lin. 6. pro, *sunt*, leg. *sint*. pag. 174. lin. 21. pro, *perpenderas*, leg. *pependeras*. pag. 188. lin. 10. pro, *Regnum*, leg. *Regum*. pag. 194. lin. 2. pro, *aridans*, leg. *aridum*. pag. 208. lin. 17. pro, *angusta*, leg. *angusta*. pag. 211. lin. 12. pro, *Divina*, leg. *Divino*. pag. 222. lin. 1. pro, *omissas*, leg. *omissas*. pag. 224. lin. 8. pro, *vita*, leg. *via*. pag. 236. lin. 1. pro, *data*, leg. *datum*. pag. 246. lin. 1. pro, *bonediçtus*, leg. *benediçtus*.

dictus. pag. 265. lin. 3. pro, solitudinem,
leg. sollicitudinem. ibid. lin. 16. pro, af-
ferre, leg. efferre. ibid. lin. 18. pro, suf-
ficit, leg. sufficiat. pag. 283. lin. 2. ad
vocem, pœnitiã, adde: deplorentur.
pag. 290. lin. 17. pro, pœnitentia, leg.
pœnitentia. pag. 295. lin. 8. pro, terra,
leg. terram. pag. 296. lin. 3. pro, mei,
leg. me. pag. 360. lin. penultimã, post
vocem: Medullas, adde: liquat. pag.
391. lin. 5. pro, abhorre, leg. abhorrere.
pag. 394. lin. 9. pro, audacissimum. leg.
audacissimum. pag. 396. lin. 6. pro,
pretii, leg. praeli. pag. 398. lin. penult.
pro, objecti, leg. objectio.

